

**R.J. GORDON - 3rd JOURNEY - 28 AUGUST 1778 TO 25th JANUARY 1779
A TRANSCRIPTION FROM THE DUTCH OF THE ORIGINAL MANUSCRIPT
[N.B. All entries or comments in bold are editorial and not part of the original text]**

Voyage du 28 Aout 1778 au 25 Janvier 1779.

Journal der derde reis door een deel van zuidelyk africa gedaan van den 28 aug:
1778 tot 25 Jan 1779. R:J: Gordon

n:w: frisse wind regen lugt Term. 58 76 60.

den 28 augt 1778 vertrok van de Caap de duinen door en arriveerde met donker op de plaats vergelegen by de waal in hottentots holland.

was om vier uren gaan slapen, coerikei mijn jonge hottentot sou my om vyf wakker maken dog kon my niet wakker krijgen, dus ontwaakte om een uur, door het geraas van de ossen [dat soo?] was veroorzaakt door [een ?] hyena.

den 18 Sept: om seven uren vertrokken, en reden door beter land namentlyk niet so klippig, en meer bloemen mesenbriantemums, arttotusses, en Channa bosjes, ook meer vlakke, hebbende de Swarte bergen die sig nu en dan schenen te verliesen op de distantie van een myl op de regte hand, en de lage tygerberg op de linker, alles caro veld, namentlyk gele kleygrond, dog niet so klippig als voorheen, zagen hier ons eerste wild namentlyk, in den morgen een wolf of hyena en veel hunner spoor, ook Een leewe spoor, eenige elanden, [pa ?] gemsbokken, kwaggaas, [bubalissen] [hartebeesten] en vele struisen waarvan een wyfje schoten, hadden meest het in dit saisoen bijna droge riviertje traka op de linker hand, passeerden ook verscheide volkomen uitgedroogde riviertjes allen zuidoost aanlopende. en spanden na tien uren rydens met de ossewagens by ene om de droogte verlatene plaats, van enen erasmus uit. Enige van het escorte zyn agteruit gebleven doordien hun paarden weggelopen zyn. door den dag goed weer, even bewolkd. de termometer was met zons opgang 54, op den middag 68 en om twe uren 70 dalende na sons ondergang tot 54. de wind is met de son omgelopen. zynde met den agter middag west slappe koelte.

den 19 vertrokken om half seven oost op en arriveerden na vier uren rydens aan deselve [vrouw] traka riviertje, de omstreek deselve als gisteren, men vind langs dese droge rivieren ook op veele plaatsen [in dit land?] overal zout uit de grond opgeslagen, schoon het water meer modderagtig, na de kleigrond, als brak smaakte. schoon men op de meeste plaatsen over dese rivieren, in dit saisoen stappen konde, en geen half voet diepte. zagen geen wild. omtrent seven uren enige regen vlogen, met koude westelijke wind, de thermometer was [om?] sons opgang 46. middag 60 en viel met den avond 50.

sterke weste wind door den dag. de barometer gaf 27 duim 4 tiendens met de verbetering, de klippen omtrent de rivier waaren blaauwe Cos, met vele kwartse stukken ook [silices] keiyen ingelyft, als of alles fluide was geweest, en zy dus er in gebakken waren.

20 vertrokken om half zeven oost ten noorden op en arriveerden om half elf aan den kleine riviertje de loeri fontein genaamt. hier waaren even so veel loeries als geelbekken (een soort van eenden) dus maar at libitum gedoopt. passeerden half weg de kouka een klein riviertje als de traka, loopende als de meeste rivieren langs dese

zyde van africa z.o. op. deselve combineerd zig met deselve bij de zoetendaalspoort een grote myl z. t oosten van hier gelegen, en formeerd het [tover?] water dat by het oliphants bad een der grootste spruiten der gourits rivier maakt. de thermometer was met sons opgang 43 gr rees tot 56 en daalde tot 54 met sons ondergang, ook is het gepasseerde nagt zeer koud geweest. door den dag bewolkte lugt styve weste wind; het selfde terrein. zagen enige kwaggaas. de barometer gaf met de verbetering 27 duim [2?] tiendens. dese plaats had de soetendaals [?]poort z[uid?] ten oosten anderhalve myl, de blyenberg n o: t n en de punt van de bere valey o.n:o:. onse cours was oost ten noorden vandaag.

21 vertrokken n.o:t.n. op.

28 vertrokken n t o sneewberg op. myn vorige Cours. onder by de beer was barometer thermometer stond met son 56 gr half berg om half tien 74 reden en marcheerden over enige steile plaatsen, gemakkelyk in drie uren boven, en quamen na een half uur by van der merwen, de term: op den middag 65, schoon weer, z:o: koelte, de wagens quamen na 5 uren rydens by ons, barometer. by van der merwen 25 d in 7, t; vertrokken n:n:o: na het riviertje, de plaats van de weduwe venter daar wy met sons ondergang uitspanden. stelde drie mylen n n o iets n: onse coers. de thermometer son ondergang 61. zal my aan myn vorig journal houden, alleen seggen dat er gene de minste blyk van volcanen in dit land is. zynde de bergen alles cos van bleeke blaauwe en graauwe couleur.

meest plat op spits in dit hooge land, regelmatige stratas, horisontaal, dog de swarte en de andere ketens na de caap confuus, dog meest parallel aan malkanderen, in de laagstens en vlakstens meest regt op en neer als gesonken.

(in margine: dog na de tafelbergs kant na zee de stratas regulier horisontaal ik vind omtrent die bergen derde part hoogte, cos met quartsagtig gemengd en veel schistus of ley vergruiselt op veele plaatsen ronde koppen somtyds 10 voet dia: so als aan zee in baay fals.)

29 met den morgen peilde ik met de barometer en vond 25 d 9 tiendens verbetert het welk 10 voet boven de zee geeft; thermometer gaf even voor sons opgang 40 gr en bleef tot even na son so, hier is aan te merken, dat meest met de son het koutste word, dat egter niet lang duurt. de wind was met den morgen, westelyk dog draaide somwylen na hy het gebergte trof. bleef tegen den avond zuid, zeer schoon weer dog zeer koel, de thermometer rees ten twaalf niet hoger als 50 zelf niet in de son meer als 52. en daalde na zon ondergang twe uren tot 50 cours tot van der walt, noord, met enige draaien de wagens reden 5 uur; tot burgers daar wy uitspanden, vier uren; markeerde myl in de kaart, de laatste cours n:t:o: bevond de barometer by burgers verbetert. 24 d en 9 t, dus tussen burgers en van der walt, is de scheiding der waters loopt de ene na camdebo en de andere zynde begin van plettenbergs rivier, na het noorden.

30 gepasseerde nagt een ½ duim ijs in stand water gevoren, en alles wit. met een heldere lugt en zuidelyke wind die fris woei, zou anders hier sterker gevoren hebben, in den morgen omtrent twe uren voor dag begon het 't koutste te worden. de thermometer stond een half uur voor son 30 gr: en met sons opgang 32.

vertrokken om half seven, kregen een chinees of bosjesman Carel genaamt, dewelke by enen van der walt woonde, en met my in het land sou gaan. reed met de gouverneur te paard voor uit en arriveerden na twe en half uur, door myne vorige weg

na Stephanus Smit, de laatste plaats. sagen enige bosverkens [sanglier d'afrique] bubalissen en springbokken, passeerden drie spruiten dewelke van onse linkerhand uit de sneeuwbergen kwamen, in plettenbergs rivier. by burgers waaren gepasseerden 17 august. 3000 schapen door de grote sneeuw, die 3 voet hoog lag gesmoort en door koude verongelukt by syn kraal lagen er nog 5 a 600, barometer by smit 25 3 thermo: middag 63 gr na den middag 73 sons onderg: 63 helder weer z:o: [frisse] wind vertrokken n:o: t n: aan en kwaamen na vier rydens aan een fontein met riet begroeid daar goed water in was. en spanden uit. sagen enige noes springbokken en bontebokken die egter niet soveel wit hebben als by de caap en nogtans het selve dier zyn. barometer 25 vier dus byna niets gedaaldt. het veld was dorder als gepasseerde jaar synde ook twe maanden vroeger, de riffen houden nog al de selve strekking, namelyk z oostelyk en n:w: dog somtyds n: o telijk en z.w. hieten dese plaats van heidens fontein, na Capt: luit: van heiden, Cours van daag vier myl n:o: t n:

[hoorden enige jakhalsen. in den morgen en enigen van ons volk sagen een leeuwe spoor, hier was in het geheel geen houdt in het veld, so dat sy het uit enige klipheuvels moesten haalen en nog seer schaars, de klippen syn bruinagtige Cos en leggen op die heuvels rond bloot en door een.]

1 Oct termometer met middernagt 27 gr, twe uur voor sons opgang 25 en met sons op: 32, het is seer kout geweest, dog in dit staand water byna geen ys gemaakt. z:o: even. Schoon weer vertrokken n:o: t n. aan peilden de son passeerden champagnes poorts riviertje dat nu liep, en daar de wagens om de modder met moeite passeerden arriveerden na 9 ½ uren rydens aan een Valey dewelke de wets valey hieten, drie uren ossewagen rydens aan dese syde schuilhoek. Sagen vele noes, kwaggaas elanden spring en bontebokken kleine hasen patrysen eendvogels en kwartels schoten een noe kwagga en vier elanden. termometer rees tot 77 gr en daalden na son onder 60 gr. Cours n o t n vier myl sagen van gisteren af, teken vuuren en veld in brand steken der bosjemans of Jagers hottentotten.

2 vertrokken deselve coers aan met den dag en spanden om half twe by een fontein uit dewelke wy seits fontein hieten na den doctor. waaren hier op een half uur van plettenbergs rivier en spanden hier uit om, morgen by tyds onder de hippopotamussen te komen. barometer 25 - 7 termometer rees van 43 gr met son tot 73 middag na den middag 77 en daalde tot 56 gr met son. Coers n.o t n. vier myl tot de rivier

3 vertrokken na de rivier die meer water als gepasseerde Jaar. vonden na wat afgereden te zyn, de see dieren, en so velen dat wy ons moei schoten en er velen sneuvelden, een kreeg meer dan dartig kogels, en leefde zeer lang.

4 vonden dat wy er 21 geschoten hadden, namentlijk 8 bullen en 10 koejen (in margine: en drie jongen) waren desen dag besig om af te slagten en in te souten. vond de breete hier 2 Observaties gemiddeld 30 Gr 55 m z:b: miswysing 21 min: n:w: de thermometer rees van 45 gr tot 85 en daalde met son ondergang, de barometer gaf 25 d 5 t. dus 4230 voet boven de Caap, regten een Steen op ter gedagtenis van de Gouverneur en vonden na nadere opneming 20 zeekoejen doodt.

5 vertrokken onse oude weg te rug en arriveerden na by de Schuilhoek

wat uitgespannen te hebben, met sons ondergank by Gordons [of brakke] rivier, daar wy campeerden, alle die riviertjes lopen in plettenbergs rivier. thermometer s' 37 rees met het heetste 73 en daalde tot 57 na son. namen een zeeboekje bul vel mede Sag mercurius voor sons opgang. Seer fraaij. sagen sommige van voornoemd wilt dog joegen niet doordien de hr gouverneur, gaarn in vier daagen weer over sneeuw berg wilde zyn. z:o: frisse wind schoon weer.

6. gepasseerde nagt iets gevoren therm: op 32 gr geweest fris kout uit den zuiden, zo als het hier met die wind het koutste is. vertrokken voor dag, reed met van der walt vooruit, en arriveerde Om 9 uur S'morg: by Stef: Smit. drie man die voor ons waaren gepasseert hadden drie mannetjes leewen gesien, de hr Gouverneur en zyn gevolg sagen hen ook agter enige noes Jagen enige van het gevolg schoten er verscheide schoten na, op 4 a 500 pas, twe liepen weg dog ene keerde na ieder schoot te rug met de staart om hoog, en ging dan leggen dog liep telkens weder weg, zij zaagen dese leeuw te kwaad en lieten hem lopen. dese leeuwen hebben in enige biesen gelegen toen wy hen passeerden reed verder voor uit na tjart hannes van der walt. daar om negen uur in den avond arriveerde. zuidelyke wind koel goed weer. thermometer van 33 met sons opg: rees tot 64 en daalde tot 56. de eerste spruit van gaatsrivier komt uit by het Compas

7 seer mistig met den dag. reden na het riviertje daar wy ontbeten, en arriveerden hannes de beer en ik na sons onder gang op zyn vadersplaats onder sneeuwberg op den dag goed weer z:o: koelte. met den avond betrokke regen lugt uit den z:o: term: van 53 tot 64 en daalde tot 57.

- 8 bleef by de beer, de Hr gouverneur arriveerde tegen avondt. goed weer noorde wind term: van 58 tot 73 daalde met son 64

9 rustdag. warm weer n:w: wind therm: 59 tot 78 daal: tot 62.

10 met den middag sterke n w wind betrokke lugt, de wind liep na het z:o: en begon sterk te regenen continueerde den helen dag therm: 58 rees tot 69 daalde tot 59.

11 den ganschen nagt regen uit den s:o: klaarde met den middag. vertr myn vorige reis Coers na de Caffers, eerst z t o tot opperman daarna om sonzags rivier hoger na het gebergte, o t z na enen Smit daar wy met den avond arriveerden by landrost rivier, alles in dit land klei zynde maakt de wegen met regen zeer glad. z:w: wind na den middag schoon weer term: van 59 tot 73 en d: tot 63.

12 cours z:o: t O al langs het sneeuwgebergte daar enige sneeuw op sagen, dit gebergte loopt hier met grote inhammen oost z oost aan. de holtens sien generaal na het zuiden. arriveerde de trein by enen Joubert om een uur dog ik reed na bredecamp. goed weer forsse noord westen wind met den middag dog stil avonds. het heeft hier het gehele land so ver wy geweest zyn sterk 17: 18: en 19 aug geregent. term van 62 tot 80 en d tot 64.

13 schoon helder weer noorwestelyk stil met son op wakkerende z w in den avond wierd en op den middag sterk was dog ver na niet als gisteren term, sonsop 58

middag 71 75 meest en 62 avond. vertrokken met den morgen na grovelaar onder bruins hoogte, daar wy in een uur en een quartier sterk rydens te paart arriveerden. na brete genomen te hebben, bevond 32 Gr 33 m en 26 ½ gr n w miswy:. trokken bruinshoogte op en arriveerde in 2 ½ uur te paart, een groot uur over deselve by potgieter aan kleine vis rivier. de hele vlakte van Camdebo was hier en daar springbokken. en enige [bubalis] hartebees en peilden van bruins hoogte de hoek van lottering [of uiterste der bergen] w t n de beer w:n:w: de verdere cours oost na prinslo.

14 met den dag wat regen z:o: west toen het opklaarde om agt uur s mor: vond de swellendamse elf man tot escorte van de gouverneur by potgieter. en hoorde dat de boeren van den sneeuwbergen n van hier, gevlugt waaren voor de bosjemans en dat de Caffers eenen Joubert hadden willen vermoorden, en hy zulks gewaar wordende s'nagts ontvlugt was. n:b: term. met son 55 Gr. na middag 63 d: tot 73. vond de gemiddelde breete van grovelaar 32 G. 34 m. de trein arriveerde om half twe by potgieter. de bruintjeshoogte legt van potgieter w:t:

15 vertrokken na prinslo oost aan dog met een draay om de bos berg peilde van bruintjes hoogte de hoek der Sneeuwbergen van lottering w:h:n: de beer w:n:w: desen dag goed weer weste slappe wind arriveerde voor den middag by prinslo term: 67 tot 84. en d tot 78.

hoorden van de boeren dat er enige duisend Caffers in de bergen lagen om met ons te vegten. ook kwam Jacob Joubert en deed een groot beklag. twyfelde aan de zaak en reed, (na enen durand die gepasseerde Jaar met my by de Caffers geweest was, gevraagd te hebben of hy me wilde gaan. dog hy declineerde zulks.) alleen na de Caffers dewelke ik onder Capt Coba maar twe uur van hier trof hy bleef in het begin leggen en scheen soubsonneus, dog toen hem vroeg of hy zyn broer gordon niet meer kende sprong hy vrolyk op en gaf my vriendelyk de hand. ik proponeerde hem na onse grote Captein mede te gaan dat hy accepteerde met 39 van zyn volk, zy wilden hunne assagaays niet mede nemen.

16

17

18 vertrok myne vorige Cours daar enen schalkwijk gelegen had en nu durand, arriveerden in den agtermiddag. met den middag wat regen uit den zuiden klaarde met den avond op termomo: 59 tot 77 d tot 65.

19 mist in de morgen

nam afscheid van de E: hr Gouverneur en stak het veld door naar de plaats van Potgieter, met een bastert hottentot te paart, arriveerde na 5 uur en een quart sterk rydens. zag by een kraal daar vier Jonge kalvers lagen meer dan hondert gieren of hier genoemde aasvogels, die de veehoeders in het veld zynde dese kalvers dewyl zy leefden niet aandeden. desen dag schoon weer z:o: slappe wind term 63 tot 84 en sons on 66, reed na sons ondergang met de beer die mede by potgieter kwam over bruinshoogte tot by grovelaar daar wy sliepen, met den avond forsse z:o: term 66 gr schoon in het gevoel koud, zynde de lugt hier so fyn dat hy met forsse wind seer aandoed.

20 met den dag vertrokken, de beers hengst sprong in de stal op een paal en beseerde zig sodanig dat hy niet leven kan. arriveerden by de fontein, plaats van greev. forsse n:w: met den morgen direct na n de n:w. de z:o: die so veel stof maakte dat wy byna niet zien konden term: 50:79: en d tot 60.

21 arriveerden by de beer, goed weer termometer 59 80 d t 63. sagte weste: wind. bevond my gansch niet wel. een hottentottin song een welkom liedt voor haar soon, de leider der ossen van onse wagen, so als wy arriveerden. het wegwerpen van kinderen, geschied wel, dog niet generaal nationaal maar wel uit redenen als van gebrek, of grote overlast by sommigen, anders houden de meeste hottent: veel van hunne kinderen.

22 schoon weer na sagte wind term 66 79 68.

23 was gansch niet wel bevond de brete van dese plaats 32 G 6 m miswys 25 Gr n:w: forsse w:n:w wind helder schoon weer. moest, schoon agter het huis voor de dwarling matten op het astrolabium setten. termo: 60 tot 80 d met son ond: 74. met den avond stil. vond aan een hottentots kind dat de platte neusen hier natuurlyk zijn

24 betrokken Sneeuwlugt Stormbuyen uit den n.w:w: met sneeuw op de sneeuwbergen, dog by ons wat regen en enige vlokken sneeuw, de wind schoot met den middag in het z:o: kregen enige regen en hagel buyen, waarna met son onder stil en helder weer wierd dog kout term: Sons op 56 tot 60 daal t: 50.

25 helder weer koel iets z:o: gepasseerde nagt wit gevoren termome op vriespunt geweest. eer erger als beter wordende en geene medicynen hebbende. twe myner beste hottent. ook ziek zynde iteki en plattje. resolveerde ik om niet verder myn voorgenomen reis noord te vervolgen. dog west van hier het land optenemen, en dan als beter wierd na tijdsomstandigheid te doen. heb hier een wyfjes gerbo gekregen die dragtig is. en al mak word. nam hier weer een accurate breete en kreeg 32 G 5 m 25 Gr n w misw: de wyngaard die even Jonge druiven had is gepasseerde nagt door de vorst gansch bedorven. synde de bladeren door de son omtrent 10 uren s'm reeds verdort. dit is late vorst en niet gewoon.

26 gepasseerde nagt weder wat gevoren. de wind wat n o en met den middag als ordinair iets sterker schoon weer maakte alles klaar tot vertrek van hier. ben gansch niet wel. term: van 32 twe uur voor son met son 56 rees tot 80 en d met son tot

27 vertrok met de grootste spyt van de waareld, gene medicynen hebbende en niet wetende of erger soude worden, also ver weg was dat, na myne schuit en andere saken tot hier gebragt hadde myne gesontheit en die myner wilden niet toeliet myne voorgenomen reise over de oranjes rivier noord en dan west voort te zetten, nam afscheid van myne vriendelyke hospes, vrouw en familie en trok langs opperman het reusen Casteel regterhand om na de Clerq, daar ten 4 uur arriveerde. na 6 uren met de ossewagen peilde de beer n:n:o agter de tak bergen die ik het reusen Casteel genoemt heb alles Cos en met etages, de lagen seer breed als ene massa, en als door water, geglieft perpend: op den horisont. de bovenste ook geheel bloot, als door wegwassing. peilde als in de kaart gemeld. de bergen over Camdeboos riviertje maken

met de spitse punt van opperman een halve maan, leggen verder oost als de punt, omtrent drie mylen van de punt. betrokken regen lugt soel donderagtig wind Z:o: koeltje.

term rees met son 59 tot 75 s m het heetste als ordinair tussen 2 en 3 80. en daalde tot 75. met den avond wat regen. myn hotten: mallegaas die myn losse ossen voortuitjoeg sag desen morgen een leeuw en leeuwin die voor hem wegliepen, sag desen avond by de clerq de madagascar Jonge genaamt goliat die de leeuw, dewelke een hotten. valentyn voor omtrent een maand doodt gebeten had, met een lange assagaay doodt gestoken had, dit was zyn vierde. gaf hem enige presenten. zag springbokken en bubalissen.

28 van nagt enige buien z:o: regen met wind van de morgen helder mooy. z:o: reed west op en draayde om de n w de hoek des Camdeboo berg om. na vier en een half uur osse wagen rydens tot lottering van hem 2 en ½ tot piet meintjes, daar uitspande, nog gansch niet wel. friss z:o. koel weer bewolkte lugt. term: 60 72 tot 59 sons ond. koude frisse oost wind [helder weer] door een hap van het gebergte peilde van de rug voor lottering de zuidelyk punt van soute rivier berg west. [peiling by meintjes] charles marais n:w: t n tys de beer op de noordely punt van zout rivier berg w: t. n: ½ n. de clerq o z o lottering z:o:t:z: ½ z. bere valey z z w vier gr zuid

29 snags koud geweest de Phenome: van de z:o: hier als op tafelberg na middernagt stil. so als van de morgen, helder geen wolk aan de lugt dog sterke evaporatie, verhevelingen; de barometer gaf verbeterd 26 8 dus 3030 voet engels boven de zee. termome met son 41. tot 80 daal tot 75 de wind is met de son me gelopen en 't sterkst op den middag geweest vertrok eerst w en nw na een korte draay so als by de meeste plaatsen door een riviertje, (al het water van meintjes afloopt door Carika of berevaley rivier in gamtous rivier, trokken n en n o: door een rug van het Sneeuwgebergte en arriveerden om 12 uur in z n w by pretorius, vier uur rydens met osse wagen. na 2 ° arriveerde n n w aan by marais. tot hier klippig caro weinig bloemen enige arctot: en misenbrian, lage bosjes, in de riviertjes doorn bomen. vond de barom: by marais 26 5 verbeter: dit is al het selvde sneeuwgebergte en is men hier op twe derde van het hoogste land. de zoutrivier berg is ook het selvde alleen de versakking of verspoeling in het selve groter

30 Schoon weer Stil. [met sonrysing weste wind die tegen avond fors z:o: weird] term 52 t 80 d: t. vertrok w op na tys de beer eerst z w op door een cloof van een half uur, [so dat byna uit de bergjes quam daar by pretorius ingang] daar na west t z na esterhuis, 3 uur rydens met ossewagen. bevond hier brete 32 9. trok west op na tys, vier ur ossewagen. alles caro. klippig misenbriantemums. veel grote euphorbias spin: peiling van tys de beer. meintjes o:z:o: 3 gr. zuid. 5 ½ myl meintjes had my een bergje getoont dog de beer lag iets noordelyker charles marais o t n 5 g:o:, esterhuis o. piet pretorius o t z 2 g o: punt van de berg waar de verdere coers gaat w t z 4 gr z. daar de buffels rivier zyn oorsprong neemt o:t:n dan loopt hy west tot omtrent de plaats van hop een myl in het n t o van hier. barometer gaf hier verbet: 26 9. 2840 (in margine: zag enige weinige springbokken by de beer loopt de buffelrivier daaronder karika de grote hagedissen die ook in het water komen heden hier veel [cam g'aro?].)

31 vertrok west ten z aan door een cloof. gepasseerde nagt koud fors z:o: gewaayt. met wat dauw. nog zo betrokke regen lugt term: met son 49 gr. tot 78 d t 56 n. vond de brete 32 8. met sononder wierd de z:o: heftig. helder kout. om 9 uur S'morgens opklaarend z:o: mooy weer, tot middag draayde de wind in 't z. w helder, enige verhevelingen, ene grote caro vlakke tussen lotering en de beer, in een halve maan, door z. riviersberg carika of buffel rivier loopt door een poort van dit gebergte.

by de beer. reden west op iets noord. door een opdragende caro vlakke, een myl tot een hoogte 400 hoger als de beer. alles het zelvde Snegebergt een en een quart myl verder nam brete, [by bosduive droog rivier die in karika en de andere helft in zoutrivier loopt.] æ myl quamen aan zoutrivier. komt uit het noord en loopt z. in berevaley onder by swarte berg. reden 2 uur en een quart, [tot daar peilde goede weg geen klippen] van daar 2 uur en een ½ tot zoute rivier die hier ook door een poort van de z r berg loopt. het water brak en liep weinig de Caro bos een ½ myl n: k o: van t de beer de soute rivier begint 2 myl agter t de beer n t o, en loopt dan met draajen westelyk. reden in 4 en ½ uur tot de Rhinoster kop. de eerste spruit van Gamka. water goed dog in kuilen maakten op de helft pad een draay om het n w om een rug Cours west het selvde velt. so dat wy geen horisont in het z: zagen. aan sout berg rivier een verlate plaats.

Den 1 novb: trokken. onse coers van daag w.z.w. Sakrivier begint 3 myl van de clerq in het n:w: hadden na wysing de weduwe de beer z:w:t:z: 3 gr z: kleine roggevelt in het westen dog onse Cours valt morgen z:w:t:z: barometer by Jacob de Clerq. twe fontein onder de groene berg n.b. alles Sneeuwberg. in de hoog vlakke 27 2 dus 2550.

begin van de Coup of vlak velt ten z en z west van de Clerq zag by rhinoster kop de Swarte bergen door een vlakke aan de regterhand.

[by de rhenosterkop begint de Coup en agter de Clerq het nieuwe velt.]

[de vliegen beginnen sterk te plagen ook is zulks even als met de swaluwen die op die plaatsen het eerst zyn daar 't warmst is.]

den 2	90 - 0
kreeg met het astro:	72 34
	17 26
dec z	14 52
	32 18

term van 60 tot 84 en 70 z:o: zagt helder

de wind sterk weer met den avond. in den morgen so als myn instrumenten steld.

quam een rhinoster digt by onse wagen lopen. dog zo dra hy de wind van ons kreeg draayde hy af. twe van myn hottentotten zogten hem te schieten. dog hy draafde snel door ruikende twemaal na de grond. Wy sagen dat drie Jagers hem na setten hy liep wind op en zy reden hem agter na zelfs op zy sonder dat hy hun sag. eindelyk sag ik eenige kruiddamp van een hoogte daar op gegaan was en kort daarna quam J: heren viljoen, J Jacob kruger en dolf bronkhorst ons seggen dat zy een Rhinoster bul geschoten hadden viljoen had hem op 118 tre de doodschoot gegeven. dog toen hy na een weinig lopen viel. vertrouwden zy het niet also zy dit voor een der kwaadste dieren houden. en gaven hem nog vier schoten. reeden er na toe tekende mat en

beschreef dit wonderlyke dier. quam laat in den avondt te rug liet myn hottentotten by het dier om hem morgen afteslagten hy begon al te swellen zy een middelmatig van grote dog volwassen dier.

[reden weder na de Rhinoster. vonden hem zeer geswollen en met sterke reuk. het weer betrokken dog twe uur son klaarde op]

3 No z:o: Stil en warm term 64. t 87 d t. 75 ½ [middern.?] half twe s'nags 65. was gansch niet wel. Slagten het dier af om het vel als een specimen te bewaren. het vlees was reeds bedurven. vertrokken z w aan met vele draayen ten minsten 20 maal door het hier nu kleine riviertje gamka. en spanden na 6 en ½ uur sterk rydens met de ossewagen om ½ twe S'nags by hetselve uit: Schone maneschyn goede weg, by de rivier vol doornbomen alles afdragend Caro klippig Z W wind slappe koelte.

brete	73 15
	16 - 45
dec	15 29
	32 24

[miswysing 25 ½ n:w:]

wat bewolkte donderlugt n:w: nu en dan frisse wind.

term: 73 t 86 d t 75 van verre in het noord w: enige dondergeluid.

[om tien s'avons betrokken koel 57. z:o: fris]

vond hier enige stukken quarts waarop kleine cristallen. het Sneeuwgebergte hier nieuwe velt bergen genaamt blijf o en west voortschieten. dog wy zien het hier niet. zynde in de ruggens van de Coup. nog niet wel vandaag. barometer 27 8 verbet: geeft 1985: v Engels. boven de zee even na dat wy van onse uitspan plaats vertrokken waaren kwamen een swarte en gele slang in ons pad. de swarte 3 ½ en de gele 4 v 2 o lang. de leier schrikte. ik schoot se beide met myn twe loop geweer, dat ze kort daarna stierven men segt de swarte weinig dog de gele dodelyk vergiftig. een slang heeft schubbige ringen onder het lyf, de open gaande zyde na agter die hy uit en in trekt, dat hem snel doet voortgaan door hy de grond er mee [weert?]. alles nog caro coup by de rivier die wy byna droog twe drie malen dooreden nog doornbomen ganna en andere struiken zien byna geen wild. vele draayen dog meest w:z:w: 5 ½ uur rydens met de wagen

5 termom: 57 t 72 d t 55. ooste koele wind even regen droppen. trokken z w aan, passeerden de droge gamka weder enige malen ook enige droge spruiten die van het n kwamen, en spanden na 7 uren rydens weder by de rivier uit. forsse z:o: met wat regen met den middag en ganschen dag. passeerden nog het selfde veld zagen een koedoekoei in de doorns, hy heeft geen hoorns. konden hem niet krygen. waaren den nagt besig om myn weggelopen paart te vangen. dat desen morgen den 6 eerst vonden, men segt hier vele leeuwen te zyn, wierden gene gewaar. vonden van daag twe verlaten plaatsen langs de rivier. schoot een grote havik.

6 fors gewaayt z:o: koel weer iets bedaard. peilde de weduw de beer z t o: [5 myl a] en de gamkas rivier Cloof. z t w 5 myl term: van 55 t 72 d t: 59. regen met den middag schoot de wind n:w: woey fris den ganschen dag en nagt, de n.o: bragt de

z.o: wolken terug. drie van myn hotten: bleven agter om een os te zoeken. zagen een groot leeuwe spoor.

7 90 - 0
brete 73 40
 16 20
dec 16 23
 32 43.

(in margine: barometer 28 3. peilde by onse uitspanplek de punt der kop die by de W de [beer?] had. n w t n 39 n het midden der [buffels?] n:w. t n 59 n.)

mooy stil weer. warm. term van 67 tot 86 d t 80 om ½ 3 snags 57. iets z:w: Hoorde desen morgen een leeuw brullen

het Swarte gebergte is een Confuser massa. [ook schurft en gelykende als sonder lover of gras en niet so horisontaal.] ook gaat het land er na toe steiller af. dog een weinig. geheel anders als na het Sneeuwgebergte, dat ook uit vlaktens en spitse punt bergen en weinig ronde koppen bestaat. het Swarte gebergte is overal kartelig rond als het hottentots en Swellendams gebergte, dog alles Cos [en niet met etages, dog voor lager als midden en dan lager agter af.] de banken tussen dit en Sneeuwgebergte strekken ook generaal z:o: en n:w: en perpendiculaire stratas. heb nog geen schistus tot hier van Sneeuwberg gesien. vertrokken al gamka af. en dese weg zeer stofferig veel blinde vliegen plaagden. [door na 3 uur rydens by de legplaats van enen letig. hadden weer veel moeyte met de ossen en is dit hier zo noodzakelyk rytuig aller onaangenaamst voor ongewonen. 7 uren rydens tot onse uitspan plaats van den 6.5] langs de rivier riet en gras.

- 8 oyevaarders gesien. zij verschillen in character met de europeaanen. doordien nooyt hun nest heb gesien. men segt dat zy op krantsen in het gebergte houden. en in het geheel niet by huizen of menschen houden. kraajen en havikken meest altoos, als men van uitspan plaatsen vertrek. enige langbenen [cousins] langs de rivieren dog plagen niet veel. swarterivier loopt hier in gamka kleine gamka komt uit het platte gebergte oost der tafelberg loopt in grote gamka daar wij. clausen woont ten zuiden daar by de Confluens. de rivier liep op sommige plaatsen op anderen niet dan verliest hy zig in het zand en loopt [zypert] op anderen [wat verder] weer uit graauw klein steenagtig sand in alle rivieren. daar gravende vind men water. vele doornbomen myn hottentotten nog niet gekomen. alles het selfde velt

mooy helder weer warm dog z:w: koeltje. term 65. t 86 d t 70. gamka rivier hier een breed vlak bed. is water in geweest in Juny en July met n:w: dog meest dec en Jan met donder.

brete 90 0
 73 45
 16 15
d 16 41
 32 56

Peilde we: de beer z:o: ½ myl z. gamka cloof 1 z w 5 myl.

op den middag fris z.w de gansche Swarte berg streek met wolken als donderweer de gansche dag fris z:w: tygerbergs ruggen en Coups ruggen onderscheiden.

Schoot verscheide rare vogels. onder anderen een dier oyevaars die met de Europeaansch verschilt. Sag met blydschap myn 5 hottentotten in den avondt weder komen. zy hadden in twe dagen niet gegeten, de os was weggelopen. Namen den [..de rug?]

[tot nog toe in dese streek. weinig of geen dauw.]

9 iets bewolkte lugt wzw frisse wind. de nagt en de morgen kout. een uur voor son het koelst. gepasseerde nagt term. 57. met son 60. t 72: d.t: 57 Snagts om 2 52 barometer 28 7 geeft 1150

(in margine: miswy: 25 G. n:w:)

brete geen van daag.

vertrokken z w eerst wat z:z:w. daarna tegen den avond koude z o Spanden na 7 uren rydens by dwinka of de drift uit. na een klein uur Gamka z: t w afgereden te zyn reden wy een uur verder katterivier door die ook uit ruggens komt dus droog loopt by dwinkas poort in deselve en dan in met gamka in gouritse riv. myn 2 hottentotten zagen in den nagt een leeuw. sagen syn vurige ogen duidelyk dryvende de losse ossen deden een schoot waarna hy hun even verliet dog wat er na hun sagtjes volgde tot dag. brullende even by dag en hun verlatende. peilde dwinka en gamkaspoort z: t o: een en een quart myl. gamka loopt eerst agter een berg om eer hy in dwinka komt.

den 10	brete	90
		74 15
		15 45
	declin	17 15
		33 0

barometer 28 7, miswy: 24 gr n:w:

term: van 60 t 78 d t 75 mooy weer, bewolkt tot 9 uur S'morg. by de berg bewolkt. zuide weinig wind vertrokken ons vorig pad en spanden na 11 uren ryd: by hartebeest fontein uit. coers van avondt west $\frac{1}{2}$ zuid. hier springt de Swarte berg een kleine tak ten n.n.w: 2 myl west van ons. dese tak bevond niet dan een hoge vooruit leggende rug te zijn

den 11		90 0
brete		74 25
		15 35
decl: z:		17 32
		33 7

barometer 27 9. miswysen 23 n:w:

met den morgen om 4 uren 59 gr term: sons op 62. t 83 d t 70. iets z o Schoon weer op den middag nu en dan een westelyke ruk was gansch niet wel. Schoon weer

nademiddag Styve w: wind. helder moest weder na twe myner hottent: wagten, die met osse dryven niet meer voortkonden. in den nagt arriveerden zy.

den 12 iets z:o: lugt. mooy weer term 54 - t 82 d t 70. met den mid tot s'avons fris z:w: t z.

vertrok in den morgen w: 4 gr z: na aanwysing of de hoek van een berg w. ½ z. en arriveerden na 2 uur rydens aan de geelbekke fontein alwaar uitspanden om brete te nemen. [de wagens van vos] [aswegen aantreffen]

	90 0
brete	74 44
term:	15 16
dec	17 48
	33 4

de [chinees] bosjeman hiete syn volk Swnei

a'rou hiet het nieuwe velt zy wysen altyd met de armen en handen als zy spreken zy seggen wy zyn quaad volk komen in den nagt als wolven en hebben haar als leeuwen die tovenaer is is veelyds daar sy het meest na horen of Captein.

(in margine: neib een Cameleopardalis. hiet ook: een huis anders hiet een huis comma)

[van de duivel leeren zy dat toveren hy woont boven in den hemel. zy hieten hem noe ei. uij de son cakare de maan]

de bloed rivier komt wat ten oosten het klein roggeveld en maakt een uur be noorden de drift de voornaamste spruit der dwinka.

de plattecloof na aanwysing z z o 3 gr. O

aan de westzyde daar gamka doorloop is een twe scheiding in het gebergte. Ses uur gaan van hier tot door de berg. Van daar Swanepoel was 1 ½ uur verder als geelbek. na brete neming vertrokken en na 2 uur ry arriveerden aan buffels rivier. en na vier uur heel klippig pad by de rietfontein. desen dag door een straat een half uur breet van een droog witagtig cos. laag gebergte Caro gebergte dat tot kleine roggeveld alles ruggens onder klein roggeveld genaamt, scheidende de Coup by de dwinka uit. van de swarte berg kant is de rug bergen hoogst. kreeg een Cameleon van daag.

d 13.	90
brete	75
	15
	18 4
	33 4

frisse w:z:w: helder passaat weer en lugt. term 56 t 76 d t 50 t

(in margine: daarmede prate en schoot opgehouden om half tien regen, kout w z:w: fris wind.)

vertrokken na Jagers fontein die sewen uren west van hier legt dog quamen, niet verder als by meintjes plaats. zynde met enige hotten

14th November 1778

coers na Jagers van rietfontein west 6 ½ a 7 myl tot de vos w z w ½ west by Jagersfontein veel geelagtig sand over de andee grond het gebergte zeer schurft irregulier Cos ook rosse met veel mica veel quarts stenen in de weg. (in margine: van nagt met buyen geregent) term dese morgen met son 38. om 9 uur term 42 Gr. wat sneew witte water een uur o t z van Jagersf: arriveerde na 3 uren by Jagersfontein. zanderige weg over de naturelyke grond. door een grote afdragende vlakke aan de linkerhand met kopjes. vier uren na de draay daar de tow of ass rivier langs loopt. Jan de boer aan de regterhand: by de crabbe riv:

(in margine: lage [sch?] tegen de bergen)

tussen de draay en Jan de boer in namgas veel caros. dew agter by Jacobs uitkomt en ook in de touw loopt is de grootste brak en sand rivier. droog van onse linkerzy. ook w op in de touw. arriveerde na 8 uren by hartebeest fontein daar de tow langs loopt. ook een kleine vlakke. aan de linkerhand kopjes. w z w wind koud 50 met son 38 om 9 42 t 50 d:t: 54 opklarend iets z:o:

15th November 1778

- 15 bleef na de ossen die terug waren gebleven wagten. mooy weer iets z:o: ter 55 t 73 d t 65. barom: 27 6. myn astrolabium gebroken. veel rhinoster bosjes van de rietfontein af.

16th November 1778

- 16 vertrokken na de vos daar na 7 uren arriveerde van landman n:w: t w: 4 gr n: verkeerde valey een myl. wouter de vos west de ko z w t w 2 gr z ses uren te paard met draayen. warm water z. Stil. w

dus loopt de straat z n de draay

term m:s: 56: t 80 d t: 68. o

de barometer op de hoogste van het pad na de vos 26 9. na 6 uren arriveerde by de vos sandig hier en daar veel rinoster en harstbosjes

17th November 1778

- 17 term 66 t 84 d t 52 Stil helder warm veel Sneeuw op de bergen ten noorden. barometer by de vos 28 0 Sond een man te paard na de Caap om enige medicynen. met den middag fris n:w: het welk regen wolken aanbragt.

18th November 1778

- 18 regen buyen uit den n:w: met wat wind. term 50 t 63 d t 52

(in margine: kout) met den avond opklarend. het heeft op de bergen gesneewt

19th November 1778

- 19 w z:w wind die met den dag opwakkerde regenwolken bragt dog regende niet. goed weer. term 56 64 60. veel der geversch gevallen sneeuw gesmolten, dog de oude blyft. herstelde myn astrolabium.

20th November 1778

- 20 90 0

brete 76 28

by w: de vos 13 32

decl: 19 48

33 20

miswy: 21 gr nw

helder schoon weer n:o: even met den agt:m west en stil. term. 60 t 77 d t 65

21st November 1778

21. Schoon weer oostelyke lugtje. warm term van 63 86 70.

barom: 28 4.

22nd November 1778

niet beter zijnde en een proef willende nemen van de graden hette dewelke de sneeuw uit stond; en de hoogte van de bergen. sond ik schoemaker, met twe van myn hottentotten op de berg dewelke zy zeer ongemakkelyk te beklimmen. also de Stratas alle schuins liggen, vol afgebroken klippen als of de grond voor in gesakt en zy agter op gestuwt waren, na 6 uren klimmens quamen zy by de sneeuw, dewelke niet overal maar hier en daar als by een gewaaijt lag. 4 5 en 6 voet diep. de natuur van de steen seer hard cos en veel quarts, ook eenige slegte kleine Cristallisaties omtrent de halve berg gr 81 over de halve berg 87. omtrent tien uur [?] [op den middag seer helder. koele oostewind] by de sneeuw 76. vyf minuten lang onder de sneeuw 50 gr: weder hoog uit de sneeuw 78 op de sneeuw dog niet rakende 74. berg af omtrent half 77 byna onder 86. barometer 24 duim 2 tiendens geeft 5582. het oog bedriegt hier seer, veel men sou de berg van hier de helft der hoogte niet geven. dus omtrent 2200 voet hoger als tafelberg van de Caap. en de sneeuw was in een smeltende staat. [vooral onder dog kout voor het gevoel] om half negen s'avonds term: 75 gr. onder by de vos schoon warm weer geweest oost lugtje geen wolk aan de lugt. myne 2 oude hottentotten quamen ook weer uit de zuidelyke bergen, hebbende een nagt daar geslapen; sonder iets geschoten te hebben hier houden nog tamelyk zebraas en kwaggaas.

23rd November 1778

Warm weer stil. den atmosp: iets dampig. 70 t 92 d t. 75. na den middag om half vier trok een donder buy tegen de w z w. aan, over het lage gebergte, so als hier meest uit den n:o:, duurde omtrent een uur met weinig regen, was tamelyk sterk, en sloeg op den berg t:z: Jordaans plaats alwaar ik was, het velt in brand dit is de eerste donderbuy hier na dese winter.

24th November 1778

Stil weer warm, term 75 t 88, voormiddag waarna omtrent elf uur een donderbuy tot twaalf. uit den noorden niet swaar met tamelyk regen, en als altyd een rukwind wanneer byna over is. de term daarna 8 gr gekoeld. agterm: weer t 86 son onder 78.

25th November 1778

gepasseerde nagt wat gedauwt. Stil warm weer. donderwolken, tegen den middag iets n:w:. term 72 84 74.

26th November 1778

Stil warm helder term 70 65 60. Omtrent negen uren desen morgen betrok het weer uit den n:w: met regen en wind buyen, duurt nog. kout

27th November 1778

gepasseerde nagt Stormbuyen met regen. Sneeuw op het gebergte dewelke ten eersten smelt. uitgenomen de oude desen morgen bedaarder weinig wind , nu en dan een kleine regen vlaag. buffels cloof gebergte, het welk z uit het bokkeveld schiet, heeft gemeenlyk het meest regen. term 50 t 57 d t 52 de Opening in de Cloof, van wouter de vos z:w: ½ w de strekking der hexe rivier cloof w:z:w: nog den ganschen dag storm en regenbuyen, met den avond schoot de wind westelyker. dese verandering van weer is nu met omtrent eeste quartier. de hyaena gepasseerde nagt veel gehuild. (in margine: Eene sterke fontein by de vos en een riviertje uit de geidouw of het pad na de verkeerde valey maken de hexrivier begin de weg na de straat hiet candouw en na de co de quadouw.)

28th November 1778

nog het selfde weder de wind n:w: stormbuyen met regen gepasseerde nagt op de bergen in 't noorden veel gesneeuwt. tegen den avond bedaart w n w wind. met generale observatie hier, dat het met stil weer vriest. na het eindigen der storm. term 50 60 55.

29th November 1778

goed weer W:n:w: frisse wind dewelke weder veel wolken aanbragt. term 58 70 65.

30th November 1778

weste frisse wind met den avond z:w: goed weer. term 60 76 64 nog gansch niet wel, met een sterke diarrhaea.

1st December 1778

1 dec mooy warm weer, Stil in den morgen, met den middag weste wind, fris, wat bewolkt. term. 65 80 70, ben veel beter, maaken klarigheid om weder veldwaards in te trekken. Sakrivier, vis en rietrivier loopen in grote rivier. de namacquas melken altyd op den middag houden hunne handen om hoog eer sy melk drinken, vele van hunne voorleden der vingers af gesneden de bosjemans, men ziet zelden de voorlid van de kleine kinderen op hunne kleine vinger

de middel vinger somtyds twe leden, zeiden voor een ziekte eene saadbal veler grote namacquas uitgesneden

S'avons quam capt: de lille, de botanist patterson, en van Rhenen van de caap om my te bezoeken, hebbende myne siekte gehoord.

2nd December 1778

goed weer w: wind weinig term van 63 t 78 d t 70. wierd veel beter en resolveerde om morgen te vertrekken

3rd December 1778

vertrokken de voorn: vrienden naar de Caap en ik z:z: oostwaards aan de kwadouw over, [door/langs?] een esels jagt, de uile valey, en arriveerde door de zand valey tot in de koo. de ossen weigerden de wagen kankoos riviertje, op te trekken, reed voor uit, na gideon Joubert, welkers plaats gordons fontein hiet en ik van de hoogte sag, dog in den donker miste de weg en arriveerde om 10 uren S'avons op de plaats harmonie van Coenradi. bleev daar en sond na Joubert, die mijn wagen met zyn volk liet halen Staande nog in de selfde plaats, arriveerende dus tegen den morgen by Joubert. het terrein van daag hier en daar sanderig anders Caro. lage bosjes veel rhinosterbosjes. toen op kwadouw was daar in 3 uren, van de vos, arriveerden daalden wy seer langzaam en weinig dus een hoog heuvelig land. weinig water Sagen vele struisen dog kon geen onder schoot krijgen.

hebben 12 uren gereisd nochtans maar vier a vyf mylen geavanceerd door de vele hoogtens en draajen vooral omtrent de remhoogte. de hoogte van kwadouw is wel steil dog niet seer klippig, de aard der steen veel quarts. in de Cos. goed weer w wind wat bewolkt term: 60 74 58 kout na sons onder.

Schoon ver gereden, word sterk en fris.

4th December 1778

reed terug een halfuur na de plaats van Joubert daar de wagen vond kreeg van Juffer Coenradi een regt wild varken, hebbende sny tanden voor in de muil als in europa en niet als dat men sanglier d'afrique genoemt heeft, dit laatste dier hiet men hier, dog verkeert bosverken, hy loopt harder en langer als een paart met de staart om hoog, en blyft in de vlaktens, makende holen in de grond. de eerste soort is het regte wilde swyn en houd in houtgewas en ruigte.

w.n.w wind. bewolkte regen lugt. term: 58 70 63

vond de barometer 26 8 dus omtrent 300 voet lager als tafelberg

5th December 1778

goed weer dog bewolkt, gepasseerde nagt wat regen. ben hier op een excellente plaats om myne driehoeken te volvoeren, kunnende de sneeuw van hexe rivier bergen, en van dese bergen alles caapwaards peilen.

(in margine: passeerde eiselijke steiltens agter koos hoogte klippig ruig Caro.)

zag een kapoen. dewelke altoos Jonge hoender en eende kuikens door een oppaste met de grootste zorg. veel hier in het land. reed in den agtermiddag o:z:o: 2 ½ myl. door een bergagtig pad na de baden agter Coggelmans Cloof in de keissi of lekik.

aangaande een soort schapen dewelke zy blinkschapen hieten hunne wol is seer fyn, dog enig haar boven tussen. hunne vagt begint af te vallen tegen dese tydt. t'geen als een teken is het goed te zyn hun te scheren. kregen veel regen uid den z:o: kout term: 56 60 58. koos hoogte een ½ myl o z o van hier Scheid het water de concordia plaats van Coenradi, kleigatsriv: diep rivier blaaw fontein Jakhals valey gordons fontein sambagoos riv: middelste riv leste riv: diepe kom riv. daar hy [alles in een] in de poort der bergen by bekker hiet koos rivier, witwater riv: komt ook daar in wy zyn by esels jagt plaats van wouter de vos gepasseerd. De diepste Cloof by

bekker hiet keerom. dan maakt maakt hy de [neui?] en loopt langs enen ravi, digt voor brand valey in brede rivier [eerst in hexe riv:] dan samen alles uit koos bergen

6th December 1778

het water van het bad by roux was 112 gr. hette, by grovelaar 104. vond geen yser aanslag als in de andere iets vrang smaak in beide dog de 112 het sterkst: kwam uit harde klippen het silver besloeg niet sout rees in het warme met gisting op dog kout byna niet. men sag in dese waters, schoon zeer helder iets fyns oprysen als men het schudde met the wierd niet troebel wast schoon het linnen en schuimt ligt. My kwam de grond reuk uit het bad iets swaveligs. een kikvorst die er in sprong was ogenblikkelyk dood.

- 7 ging op de bergen tussen de ko en de hexerivier en goudeni, streek boven op een grote vlakke, waarop veel zebraspoor vond. wierd byna flaauw op de top. de klippen van de natuur der tafelberg ook vele kruiden als deselve

baromet op de berg 25 2. boven term 65. [term: onder 70] peilde de toit cloof w $\frac{1}{2}$ z bastiaan C. w t n elands C w t n 4 g n goudeni het midden w brand valey de wit w t z franse hoek C daar by daniel de cok z:w: t. w: hexe riv: n n w 4 gr n wouter de vos. de straat n t o 2 gr n: rode zand W:n:W: begin der swarte berg n:o: $\frac{1}{2}$ n.

Schoon weer iets deisig w: wind fris op de berg. Son onder term: 75

Charie hiet de wortel daar de hottentotten hun honing bier of gordeni van maken. komt van de namacquas en word duur by hen gehouden

8th December 1778

8 schoon warm weer. Wind west, stil. term 65 t 84 d t 70

aan de overzyde van koos hoogte. begint valks riv: dan baviaans riv. harmonie riv: bos rivier dan de warmwaters riv uit de wagenbooms berg maakt alles Coggelmans cloof riv. waar by de keina. [komt uit het oosten niet ver] voor de cloof aan keisies kant. keinaas hoogte oost 2 $\frac{1}{2}$ myl van Cogmans cloof scheid het water dat na buffels jagts riv. loopt. de boere berg wagen booms bergs sitten alles aan koos gebergt en geformeert, als door versinkingen, ook al het bergagtig vele ronde koppen. waardoor men als door een straat ryd. vond hier driderley soort van watte boom waarvan de ene denke selfs de bast seer nuttig te zyn. groeit 7 a 8 voet hoog. veel witte en rode potklei. de stratas der bergen formeren als bogen. so dat men sien kan dat alles week is geweest en ingesakt. coggelmans riv: loopt tussen poesenel en keisies riv: die uit riv: sonder ends berg komen in brede riv: het rode sand strekt met een inham noordelyk. twe hoogtens, wemmers by franse hoek en by de de tois cloof. goudeni en brandvaley [lage] voorgebergtens, sand bergen als dwars van ko na riv. sonder ends en franse hoeks bergen leggende. kreeg de brete van 33 35. zag een oude toverhottentot, dog die dat niet wilde bekennen gordeni maken. hy slaat som wylen de grote hottentots, en die durven sig niet verweren. hy was bang voor my, alles wat hy van de anderen vraagt durven zy hem niet weigeren zag hem in den avond stond, op hunne manier een sieke Jonge docteren en toveren. 't geen hy na veel weigerens deedt en meest uit vrees voor my, hebbende ik hem door een gerookt glas de zon laten zien. hy dagt dat ik hem anders betoveren zou. hij liet in den schemerdonker de jonge naakt in zyn hut komen. myn hottentot iteki was ook bang voor hem en zat met grote attentie neffens de doctors vrouw en een jonge hottentottin by het vuur, ik liet

een kaars opsteken om beter te sien. waarop hy by de jonge die pyn in de voet had ging [zitten?] de dye en been vreef en de voet tegen zyn hoofd houdende brulde en snorkte, als een leeuw en tyger. dan hield hy syn hand tegen het hoofd en hart van de jonge, en maakte dus enige [ke?] waarna hy drie vier keren nieste, en zyn hand openende enige beesjes als kevers toonde, die hy zeide uit het been gehaald te hebben. eerst smeerde hy wat schape vet op zyn been, en vreef zig zelven met de rest. hier na kreeg hy enige samengebonden doorn boom minosa wortels, die hol waren, en waar in kleine steentjes, die er in rammelde, en begon zyn toversang altoos sittende dog met vele draaien van zyn lyf, stampende met die bosjes op de grond, dikwils furieus singende en met de kop schuddende, terwyl zyn vrouw hem accompagneerde al in de handen klappende. konden hem niet verstaan, selfs iteki niet, die zeide dat het tover bosjemans taal was. waar hy al swetende uitscheide; deed hem verscheide vragen, dog alles wat uit hem kon krygen, was, dat tuiqua (god) hem dat in den droom geleerd had. Joubert sei my dat hy zeer bang voor my moet geweest zyn, dat hy in myn presentie getovert heeft, also zy zeggen dat het niet goed gaat als er een wit vel by is. en zy nooyt voor hem hadden willen toveren. ik hieuw my ook seer serieuus, schoon dikwils byna van laggen uitgebarsten sou hebben om zyn kuren, en de bangheid van my hottentots. Sy zeggen dat zy Jakhalsen en andere dieren tot hun dienst hebben die boodschappen voor hen doen naar andere tovenaars. kogt zyn toverrammelaar voor een tonteldoos.

9th December 1778

Schoon weer w: fris wind. term 60 82 t 70.

10th December 1778

goed weer dog wat bewolkt, z:o: fris die hier meest vogt brengt. maakte alles klaar, om morgen te vertrekken, hebbende alles, by myn vriendelyken hospes gideon Joubert gerepareert gekregen. term. 60 75 t. 58

11th December 1778

s'morgens mistige regen uit den z:o: zo dat niet vertrok. kout ter 50 58 52. de hiergenaamde wilde honden hebben een melkkoey doodgebeten. Sy lopen by dag, en zyn de hyaena niet

12th December 1778

S'morgens nog mistig uit den z:o: omtrent negen uren klaarde op reed om tien met een draay door het o t n. over de twee vee plaatsen van Joubert eendragt en sandvaley. vond in dit klippig gebergte vele kwartsbanken tussen de cos. en sommige redelyke heldere cristallen in platen. passeerde veel sand en een veeplaats van de vos. waar na met een draay door het oosten, om een sware rug na vier myl dus regte lyn aan de straat quam. halverweg had het niet geregent maar styf z:o: gewaayt dese twee dagen. term. 58 63: 60:

13th December 1778

reed, door veel sand schoon als overal tot hie toe de basis kleigrond. na de verkeerde valey door het noorden met een draay na 5 uur reidens met de

ossewagen, arriveerde by W. Jacobs. Seer heet z oost lugtje. en stil donderweer ver in het z:o: in de morgen. in den agtermid. een sterke buy in de verkeerde valey. met regen en wind term: 76 96 80. at hier lekkere karsen van een kleine Jonge boom als Europeaanse meikarsen. dog maar een boom hebbende men moeite om se te queken.

14th December 1778

schoon weer oostelyk lugtje iets bewolk. warm. [term 76 86 70 donder in den agtermid. begon op de Sneeuwberg en van alle kanten. een sware buy omtrent 2 uren met hagel wind en regen schoon en koel tegen avond]

peiling van Jacobs. de straat na opgaaf. twe myl O:Z.O. midden der valey oost (in margine: de grote kom water) is omtrent twe uren gaans in den omtrek smalste diameter ° myl. Juries fontein. 1 ½ myl by het voetpad na de caro n ½ oost pinars plaats n:w: een myl. Wouter de vos een myl z:w: t z. de witsenberg w n w na opgaaf. dus draayd de weg door het n:w: na het westen om in het rode sand te komen. koude bokkeveld of frieslands bergen, so se sien kon n:w: drie ½ myl. dese gehele verkeerde valey is een kom van 2 mylen strekkende n:w: en z:o: van Jan pinars plaats by de poort. beginnen de waters z:o: op de plas water by de plaats van Schalk van der merwen te formeren het andere water n:w: van pinar tot by de rug by enen rensenburg loopt door de buffels cloof in hexe rivier. en al het andere van dit bokkeveld loopt door mostert hoek en formeert brede rivier

de valey heeft veel zand en vegetaal grond, op de kleij. is een derde langer als breed t n:w: de hoogte der barometer 27 1 dus 2650. voet. de sneeuw valt hier dus wel een voet en blyft meest een dag leggen, het water vriest somwylen een duim. de koude fontein van Jacobs drinkwater schynt my swavel in te hebben na de smaak. in dese massa gebergte valt aan dese syde. de quadraat steen anders Cos veel quarts en slegte cristallisatie. men klaagt hier op vele plaatsen in het land, dat door de aangroeiing der rhinoster bosjes. santilenea de grasgroeiing veel belet is. wordende het saad door de wind selfs door de trekkende schapen, dien het in de wol valt voortgeplant. zynde dese struik in het begin der colonie niet so menigvuldig. dese verkeerde valey heeft die dikke massa hooge bergen van hexerivier in het W: de overzy bergen na de roggevelden lyken veel na de sneeuwbergen en formeren niet steil opgaande een hoog caro waaragter dese velden. 16 plaatsen met de verkeerde valey koude en bokkeveld. hier vind men meest bonen en erweten. kleine waterschildpadden in de valey zy stinken sterk en men gebruikt hun bloed voor tegengift in byten van slangen

15th December 1778

Schoon koel weer West lugtje vertrok te rug na de Straat. en van daar in den avond, na de draay daar de wegen scheiden. alwaar na twe en een half uur arriveerde, en uitspande: term. 68 - 80 70. gepasseerde nagt sterk gedawt.

16th December 1778

warm schoon weer. met een frisse oost: windje die het dragelyk maakte en met de son omliet term: 70 86 73. vertrokken n:o: op met een draay door dit laag gebergte. daar na n:o: t:o: op de helft. en arriveerde na vyf uur rydens seer sandig pad met bosjes de namgas rivtje op, by de vee plaats van Pinar dus genaamt. daar

uitspanden. dit zyn hier alle tamelyk vlakke kommen met laag gebergte omgeven. de stratas confuus en als met platen bepleistert. cos. weinig kwarts. schaars van water. peilde hexerivier sneeuwberg by de vos. w:z:w: 6 ½ myl. bar: 27 1.

17th December 1778

17. Schoon weer in het west een witte wolk bank noord: fris windje term 65 86 70 vertrok o:n:o: op na een uur rydens veranderden van coers en trok noordelyk met enige draajen door een cloof die om deselfs makelyklyk, [uitgenomen?] zandig de vlakke cloof hiete zy was een [1/8?] myl meest breed en ½ myl lang in deselve een nu droog riviertje dat noort op liep. na een uur en een quart rydens waren wy er door en quamen in een grote Caro vlakke. het sand was hier gedaan. [peilde van Smitswinkel de vlakkecloof z:w:t:z: hexerivier z:w:t:w: dus is myn coers tot hier n:o: t o.] sagen een gebergte 5 myl afstand. voor ons oost en west strekken. een grote hoek n:w: van ons. de sogenaamde toverberg midden in ten westen 3 myl. zag van de bokkevelds kant de bergen n. en z. strekken 10 a 12 myl van ons in het oost z oost de horisond vlak. dit Caro loopt door na de Coup Sag in het uitkomen van de Cloof. dat de gepleisterde zyde der bergen niets was dan dat zy ten zuiden ingesakt zyn.

reden n:o: aan passeerden na 2 en ° uur de sogenaamde groote rivier die nogtans byna droog was zy loopt west aan reden een ryviertje op dat uit den n:o: scheen te komen daar wy by de sogenaamde smits winkel, een verlaten plaats, na drie uren rydens uitspanden. zagen geen wild. als ene struis. veel kleine hagedissen in de Caro. reden na grote rivier weer opdragend barom: 27 5 dog in de lage Caro als by berevaley 28. 0

18th December 1778

18 Schoon weer. ooste frisse wind term 65 90 73. vertrokken het riviertje verder op eerst n:o: daarna oost. [over rhebokshoogte] tot dat de ossen voor de kleine roggeveld staan bleven. reed vooruit en vond enen coertie. liet de wagen haalen, vond alles in Confusie door dien de drank slegt bewaard was.

[coertjees water is het begin der grote riv: loopt in de oliphants riv: eerst formeert een soutpan by braks fontein, de Smitswinkel riv loopt een half uur van ons pad in Grote riv: het andere water van botman nodde en krieger maakt buffel riv.]

barometer 25 9

alles klei met klippen in klein roggeveld. zynde grote ruggens in de Caro uitspringende. wilde rog garst en rhinoster en andere bosjes. geen rhinos: bosjes in de Caro twe uren van Smitswinkel tot rheboks hoogte 2 uur tot klein rog velt hoogte: een uur na Courtie: tanqua riv begint w n w ½ myl van hier by appel fontein loopt langs de caro die door middel roggeveld getermineert word. n in oliphants riv: term: 70 - 95. [[coenes?] rug is het W: eind van klein roggen velt.]

19th December 1778

schoon weer ooste frisse wind. met den agtermiddag west donderlugt vertrok cours vandaag n:o: t o: ½ o: 2 myl met een draay door het [oost?]. alles afdragend ook een grote kom riv: byna uitgedroogt. spande by nodde uit.

Cours na piet krieger. cours na hem moet iets noordelyker als n:o vallen, ook 2 myl. de drift van buffels riv daar wy gepasseert zyn na aanwysing 6 myl. z:o: een obsevatie hier te lande is als met zulk weer als z:o: waayt donder weer uit den n: er tegen op trekt dondert en regent dog strek n:w: als nu het niet of zelden dondert dec. barometer 26 8. term

20th December 1778

term 70 82 73 barometer by krieger 26 3. Schoon weer z: winde fris cours tot krieger door 2 hoge kommen. opdragende ruggens n:o: t n 3 gr n: 5 ½ uur rydens ossewagen 2 ° te paart. passeerde de plaats van Swanepoel en carel krieger wagt meester. een uur en ½ uiteen.

brete by krieger 90 0
80 46
9 - 34
decl: 23 28
32 - 42

de inwoonders trekken alle in de winter in de Caro om de koude piet krieger blyft dog zyn vee trekt weg. brengen hun goed me of graven in de grond na 2 uur rydens n:o: by Schalkwyk onder Koms gebergte daar uitspanden zeer droog geen ene boom na hollands kom. barometer daar 26 0.

21st December 1778

[langste dag] ooste wind. barometer 24 6. term 58 75 69. Schoon weer koel peiling op Comsberg wouter de vos 12 myl na gissing hexrivier: z:w: t.z. 2 gr z buffels revier cloof z: t: o: seven myl distantie hoek van middel roggeveld w:n: w 3 g w cloete n: 2 gr oost, een myl. een hoek van onder bokkevelt w.n:w ½ w 15 myl dis

pinars cloof. z:w: 3: gr: z: een quartier verder ooster peiling bonteberg waar by phaisante riv begin n.o ½ noord spitse punt n t o 3 myl onder roggeveld 4 ½ myl laatste punt of begin hantam van onder roggeveld n:w: 2 gr n: een der nieuwe velt punten o n o ½ n 8 myl.

vertrokken noordelyk Comsberg op op met etages als Sneewberg byna geen gras. bosjes en byna alles klippen cos. drie uren rydens boven op. de lang wagen brak half weg maakten in een ½ uur een nieuwe van een stuk hout van Schalkwyk. arriveerden na een en een half uur rydens by enen Jacobus Cloete daar uitspanden. barometer daar 25 0. sagen geen wilt, alleen enige kleine vogels.

22nd December 1778

Schoon weer. warm n wind die met de zon omliep. vertrokken: n:w: ½ w: tot de plaats van hendrik olivier, een en een quart myl. alles het selfde veld. enkele jaren drogen de fonteinen uit.

90
brete 81 6
8 - 54
misw 22 23 28

32 - 22

term. 63 82 73 z:o: in den avond

reed na de gisteren gepeilde spitse punt.

agter by van der westhuis begint rhinoster riv. waaraan drie plaatsen. midde roggevelt 11 lang 4 myl op zyn breest, n:w en z:o: loopt smal aan weerskant vele vlakke platen Cos. meest vlak bosjes veld. weinig gras als by fonteinen.

23rd December 1778

23 vertrok na de plaats van visser een uur n van visrivier begin na drie quart myl arriveerde. van daar na een ½ myl op de plaats knolle fontein by Corf. ook een spruit van vis rivier die n w midden door roggeveld loopt.

barometer 25 6.

brete 81 15

misw 20

8 - 45

23 - 28

32 - 13

cours van visser n:n w. van hotte fontein. n n w h w van cloete n w ½ w:

Schoon weer n:w: fris die met de son omliep en namiddag z wierd term 70 88 72

cours tot coornlandscloof n n w ½ w 2 1/2 myl

reed eerst n:w toen noord met een draay door kruis riv cloof [omdat een riv van [coetzee?] hier inkom] alwaar twe verlaten plaatsen. halfweg koorn land cloof. alles langs en veelmalen door visrivier die met kleine kuilen stond. na visser vele ruggens, rhinoster bosjes. wilge bomen aan de riv. geen doornbomen veel patrysen. uit cruiss riv cloof. een agste myl nog een plaats hou den bek van wed: Smit. vele grote klipplaten convex als door de see geformeert. een seer goede plaats van coetse de koornlands cloof. zag hier weer enige geplante bomen groente en tuinvrugten. barom: 25 9.

24th December 1778

donderweer lugt. n:w. fris wind. eenige donder rondom. vooral in de caro bleef hier

term 65 80 75 verdere coers n:w: na onder roggevelt

25th December 1778

donderweer lugt. goed weer west lugt. term 70 82 73 vertrok na de plaats van nel.

brak fontein in de onder roggeveld. alles heuvelig met de meeste klippen die nog gehad heb. so dat een wiel losging maakten met riemen vast passeerden twe plaatsen en na 2 myl de apenberg. n.b. (Sonder apen) dit is een grote rug die de scheiding maakt tussen de twe roggevelden. Spanden wat uit by klipfontein, [slegt water] een legplaats van enen visage en arriveerde met enige draajen na elf uur rydens. en vyf myl n:w: by nel. men leeft hier meest van schapen. 8 huisgesinnen in dit veld dog meer legplaatsen. trekken ook meest af. het water aan dese zyde apenberg loopt in tanquaas revier, de andere zyde onder roggev: tot na visrivier. vond de Capoc of tontel boom de soort als by het cogmans cloof bad veel amarillis of bokke gift bollen, daar die dieren die se eten van sterven. pasten seer op onse ossen nog veel eetbare vlesige wortels in dese velden dat schoon hoog, grond en bosjes als de Caro heeft lengte van

dit onder roggeveld 6 mylen z:o: en n w 3 myl breed grote roggeveld 20 huisgesinnen
10 a 12 myl n w en z o breedts 5 myl.

repareerde met een hoepel van een halfaam het wiel so goed wy konden. sagen hier
nergens wild. kregen om twe uren een kleine donderbuy uit de z:o:.

26th December 1778

vond by nel barom: 26 2 dus omtrent 300 voet gedaalt Schoon weer ooste lugtje. term
70 95 80. seer warm bedomt in den agtermid. Cours van Coetse tot hier en verder na
de hantam n:w: t w.

90

brete 81 36

8 24

miswysing 19 ½ gr n w: decl: 23 23

31 47

arriveerde na 1 ½ myl distantie over een grote rug opdragent by Jacob louw hartebeest
fontein passeerde halverweg de klavervaley.

27th December 1778

[donder weer lugt noordelyk wind hier en daar donderbuyen.]

27 barome: 25 3. term: 70 86 65

[na een donderbuy. en frisse west wind die hier altyd komende uit de wester zee de
lugt verkoeld]

noord van hier de visrivier vier myl noord agter visriv: sakrivier vyf myl noord van
Coetse lopen de riet riv al in rinoster riv: dewelke ontfangt riet rivieren, noord van
coetse.

low heeft rhinosters gesien met de hoorn voorover 3 v lang en een uitstaande vel punt.
peiling van de berg z w t w een ° uur gaan van louw de plaats van nel n:w: 3 g n:
hantams berg n:n:w: 2 gr. n 4 myl. de plaats van van zyl n w t n 4 gr n hoge drie punten
de Onder rogge v: de middelste w n.w. 2 ° myl de toorn. 2 ½ myl n:n:o: piet van Zyl
oliphants riv na gissing w:n:w: neus riv een ° n w: loopt in doorn riv en dan in oliphants
riv by gerret nieuwhout Comp: drif.

wegdraying der Sakrivier n op na oranjes of hartebees: van hier n: t o: veeltyds rypt
den oogst doodt in dese streken, en kunnen de inwoonders zelden boomvrugten
teelen.

[mooy weer. Z:W: wind term 65 82 - 73.]

28th December 1778

[mooy weer. Z:W: wind term 65 82 - 73.]

28 vertrokken over enige ruggen n:w: aan 2 ½ myl tot Steenkamp elands fontein. daar
de downits riv: begint. en n w aanloopt.

vond een bosjemans meid n t o van hier even geschapen als de anderen myn koerikei
verstond haar volmaakt. van steenkamp een berg over, daar wy seer afdragende een
schoon pad vonden. hier leken de bergen even als in de Camdebo reusen cast:
deselve krantsen hier begint de hantam streek. hieten een deser bergen [aan myn
regterhand] de redoubt. (in margine: zag hier enige bubalissen.) sag een op sig selven
legend gebergte. daar agter hantam berg 2 ½ myl z. en n. ook op sig selven, plat
boven als reusen [Cast?.] passeerde na 2 myl downits droge riv: en een ° een plaats
van Schalkwyk die na dit water hiet. draajde meer na w n w aan de z: zyde der

hantams berg na een ½ myl de plaats van gows. en na een 1/2 myl by andries van zyl. op ackeren dan veertien plaatsen. daar van 12 bewoondt. in de hantam. leggende rond de berg. de vliegen plaagen vreselyke vliegende met swermen na van de ene plaats tot de andere plagen selfs s'nagts

29th December 1778

29 Schoon weer. oost lugtje. term:

90

brete 81 46

8 - 14

23 - 14

31 - 28

barometer 26 6

end van een gebergte daar ik verder over moet pramberg w n w Spitse toorn n n w Spion berg buffelkops fontein bergen.

oliphants rivier bad z z w ½ z hexe riv z: de oliphants riv mond in zee w. z:w.

barometer op de top van hantams berg 24 8. bleskops berg. n w t w koebieskows berg n.w:

myn Compas op een klip geset wees z:o: ½ o daar sonder klip z wees

30th December 1778

30 bleef rusten geen mierhopen of doornbomen van begin van roggevelt. veel wilgebomen by de droge en kleine riviertjes. en Capoc [of wol] boomen.

31st December 1778

barometer aan Soetwater fontein 27 4. Schoon weer fris west: term 65 82 71.

S'nags om 12: 62 gr.

(in margine: son ging onder in 't w:z:w:)

cours tot Soetwater fontein W t z 3 gr W 3 ½ myl: [ten n n w by de pramberg ½ myl]

eerst een draay door het z:w: [langs downits riv:] om de hantams berg

punt van [bevele?] berg [of roep niet] ook 3 ½ myl o: t: z: 4 gr z.

hadden eerst veel vlakke daarna ruggig by de pramberg. waar na sterk afdaalden alles het vorige bosjes veld weinig klippen goede weg.

1st January 1779

1 January 1779 regenbuien frisse weste wind. kout. term: 62 gr. 63 - 60.

vertrok west op dese downits riv die brakkig en weinig water had af verscheide langsaame vlakke hoogtens over. tot, lieten na drie uren rydens toen door de riv en op onse linkerhand leggen quamen na 4 uren ryd: in grote vlakke gras hier begint het bokkeveld Sagen enige springbokken en vele kwaggaas. ook van daag hier en daar een struis. [en enige kleine land schildpadden. arriveerde na 7 uren rydens ossewagen: op de vee plaats van Casper, groenrivier zyn met een draay door het n:n:w: van daag w z w in dit veld gekomen.]

2nd January 1779

peiling aan groen rivier in het bokkeveld barom: 27 7. by het begin van dit velt begint de grond schoon de basis klei. sanderig te worden de vlakke klippen by de plaats bros sanderig en enige kwarts keitjes.

90 0

brete 81 32 19 gr n:w:

8 - 28

z: dec 22 56

31 - 24

(in margine: weder hier enige kleine mierhopen.)

peiling van de plaats van adriaan van zyl aan hantams z punt o:t:z: geeft onse cours tot hier w:t n. 7 myl. de plaats daar wy gisteren van zyn gekomen o z o geeft w:n:w:

Schoon weer. z de koel lugje term: 65 82 70.

vertrokken na den middag na de plaats van Juffr ryk: die ik peilde in het n t w 2 g n: rietfontein berg in het n ½ w een myl noorder hoek van hantams berg in het oost ½ n: de toorn in 't oost 3 gr n. westewind na de middag.

de drooge somer agtermiddag. wind in dese streek west somtyds sterk sandig boven op.

van Groenrivier na mostert. 3 1/2 uur rydens met ossen. peilde adriaan van Zyl in het o:z:o: Juffer ryk n:w: ½ n: [roep niet berg z:o: t o: 3 gr z.] koebieskow berg daar 'taan

(in margine: capt Schonevelt doeroep) eiquaas of grasveld volk leggen n:o: t n 3 gr

O: 5 ½ myl kaptein klaas [cannoep] is heer van konatoe of sogenaamde chinesen volk capt: vredevelt [groinam] Commaghaqua hartebeestrivier volk.

3rd January 1779

Fine weather. East wind which veered with the sun. Left of N.E. course. Camdeni River comes from the Koebieskouw, and runs into lower Doorn River which in its turn flows from the Hantamsberg into the Oliphants River below Piet van Zyl. The Willem River runs S. from the Grasberg, Van Renen's farm, a quarter of an hour and also goes into the Doorn River. Thermometer 65 deg. to 92 deg. to 78 deg. We passed the two Doorn Rivers, the Small and the Great, with a turn to the east where many large thorn trees stand. There are large kloofs going down the mountain. Much hard ground and Rhinoceros bushes. After travelling for 2½ hours we made camp on a farm belonging to Mrs. Ryk. Grain has been trodden out here but there is no one living here now. The most beautiful moonshine

4th January 1779

Thermometer 70 deg. to 100 deg. to 80 deg. The same weather. Very hot. In the morning the Bushman Chief Doeroep and one of his tribe came to fetch me. He was very like Chief Reuter. He spoke very well and had a good physiognomy. Had a long talk with him. Departed, travelling further N.E. and after a seven hour's journey reached the Bushmen on the Camdeni. We saw some so called Koke or 'Quiver' trees. The Hottentots eat grass seed. They crush it.

5th January 1779

The Sak River is called The Haùkaap. It runs into the Cammaga. The °oucaap, also a large river, runs on the other side of the Cammaga. The Ein Eip people are bastard Namaquas. The Nou Èik are different Bushmen. The Briqua are still another kind of people. They are Caffers who own cattle, sheep and large goats. N.B. These Bushmen repeat the last words of those who are speaking to them; many at the same time.

Thermometer 75 deg. to 103 deg. to 80 deg. Twelve o'clock at night 65 deg. Barometer 27 9.

Hot weather. The same wind.

	90 0	
Latitude	<u>81 30</u>	Error 18½ de. N.W.
	8 30	
Declination	<u>22 37</u>	
	31 7	

6th January 1779

The same weather. W. wind. Bearings at Bokke Veld Mountain. Thermometer 65 deg. to 82 deg. to 70 deg. I was much amused by the Bushmen who are good people. Saw an old woman performing sorcery. From her son's body she snorted forth a devil (evil spirit) which she said she could see and it was like a cobra. The snorting made her nose bleed. She walked away drunkenly with the spirit. One of them held her under the arms. Quickly she was given a stick which she used to walk on her own. She also beat the ground with it. She snorted once more upon her son's nose. She rubbed his belly with buchu. At the same time some of the women sitting there were smoking buchu through the nose. Came back the same way; five hour's ride on horseback to Mostert and one hour from Mostert's to Mrs. Ryk's.

7th January 1779

Fine weather. W. wind. Thermometer 62 deg. to 86 deg. to 75 deg. Bearings at Bokke Veld Mountain. There are five indentations on the sea side. Koebée and Maskamma Mountains are the last of these forming a half moon. From these heights one can see everywhere low-lying yellow, clayey soil of the karoo type. The Rogge Veld and Hantam mountains end here. At the Hantam the ground becomes broken. Mostert's farm, Bokke fontein, three quarters of a mile to the east from van Zyl, Hantam, E.S.E. 2 deg. E, 7 8 miles. Roep Niet Mountain E.S.E. 2 deg. S; tip of the Roggeveld or rather the projecting peaks of the Onder Rogge Veld S.E. 7 to 8 miles; Koebée Berg 4 miles S; Maskamma S.½ W. 2 deg. W; end of the mountains (at Windhoek) to the Oliphants River where it (Maskamma) runs into the sea S.S.W.½ W. The Troetroe is below this; Bidouwhoek S.S.W; Van Zyl on the Oliphants River S.W.; Troetroe 5 miles; Kamiesberg 8 to 9 miles, estimated N.W. half north. Barometer at Swellengrebel's fontein before descending the mountain to the Karoo 27 3.

Potklei River dry. Goún á is between Doorn River and the Camdeni and Graafwater. These bushmen make nets just like ours but from animal sinews. Each

one carries one about his body in order to carry the game he has shot. It is then carried over his shoulder.

The same weather and wind. It was misty and there was dew last night. The Bokke Veld is eight miles long N.E. and S.W. It ends behind the Koebée and is 5 miles wide. The two Doorn Rivers are on each side, and they run into the Oliphants River not far from Van Zyl's. Five farm houses but ten farms. The Grote and Sout Valeys are at Mrs. Ryk's, the latter is brack. Arrived at the Troetroe River after travelling for sixteen hours with the oxwagon through the Karoo. Bad water here. After an hour the steep places at Mrs. Ryk's ended. De Leeuwe Dams, a very dry river reached after four and a half hours' journey. No water at the Troetroe and what there was bad. Here the mountains stop completely. The country up to the Kamies Mountains (which are not very high) is very low. In this part of the Karoo, at the Troetroe, the barometer showed 29 inches 5 points. Thus all the mountains on Brink's map are imaginary. The horses ran away, back on our tracks, so I sent two Hottentots after them and waited here.

8th January 1779

(in margine: den 8 w: wind warm term 65 92 76.) 9. [term 66 97 - 78

mas kamma berg plat met een krans boven op Cos de andere kommen vast. n w end z:o: t z: ½ myl van troetroe uitspan plek.]

9th January 1779

regen mist van nagt en dese morgen w wind opklarend tegen negen uren. arriveerde na 8 uren met de ossewagen om de Rand der bergen aan oliphants rivier die nu ondiep en omtrent 50 treden hier breed was spanden by van zyl uit [aan de z: zyde der rivier]

de bergen eindigen hier ten enemaal, en alleen lage ruggens schieten na de camies bergen daar de menschen als in roggeveld om de sneeuw na de Caro trekken. dus omtrent van die hoogte dese caro strekt van de binnen hoek der maskamma tot aan Camies gebergte. n b dog de Cari bergen leggen 5 a 6 mylen over de oliphants riv:

(in margine: passeerde veel ros sand op de uitschietende rug by de ati plaats aan doorn rivier.)

10th January 1779

by van zyl

90

brete 80 14

miswy 18 gr n:w:

9 46

21 58

31 - 44

't selfde weer en wind z:w:

term 66 92 75.

peiling van de rug by het huis Juffer ryk n:o: oliphants riv mond w: t: n: 6 myl daar de doorn en oliph: riv in een loopt z:o: 1 ½ myl Cari bergen n n w 2 gr w hier by ten westen haalt men zout hiet daar Companies drift.

(in margine: ati riv: troetroe mascamma bidouw water loopen by van zyl zyn tweede plaats vredens. daal in oliphants riv, en doornriv aan de andere zyde koekenaap een hottentots naam.)

langs oliphants riv: vele Capokbossen die de taaye bast hebben, en doorn en willige boomen. by de windhoek de wolve gift boom.

vertrok w: t: n: op na de mond der riv: en arriveerde na 4. uur rydens ossewagen. op de [gewesen] plaats van koekemoer ook bakkeley plaats genoemd. het veld lage ruggens ros sand dog de basis kley lage struiken veel harpuijs bosjes van een ander soort, leggende veel gum onder de struiken.

11th January 1779

[t selfde weer en wind. term. 66 90 73. koel deisig aan Zee

vertrok verder door t selvde en ook Caro veld en arriveerden na vyf uur rydens ossewagen. aan de rivier by een brak fonteintje by de baak drie quart uur gaans van de zee. tegen over een groen laag eilandtje een quartier gaans diameter. reed na zee vond sware branding het strand aan weder zyde met een heuvel aan zee getermineert vlak strand een half uur gaans tussen beiden de rivier loopt by de noordelyke rug en snyt er een klip heuvel af, makende hier een tweede klip eilandje. de rivier liep snel, sag enige tonynen ver de rivier op. kon hier nergens de strekking van 't strand peilen, ook zeer deinsig. men diende op de heuvel over de rivier te zyn. die byna een quartier breed is. smakende de vloed het water tot seer ver op sout. het is onmogelyk dat den kleinste boot uit zee er in kan koomen.

Sogt na de wasbes struik. dog vond geen.

(in margine: vond vele cari of de wortelstruik daar de honing wyn der hottentot: van gemaakt werd.)

Sagen van dag vele oliphants paden, dewelke geen rug in den midden hebben als de zeekoey, ook niet so breed ook enige mist en gebeenten, dog het scheen oudt. de rivier slingert seer sterk dog loopt ten einde west in zee. men kan van van zyl by hoog water na de mond varen in een kleine schuit anders niet. schoot enige vogels als ons voor grote rariteit op Sneeberg in enige valeyen getoont waren. keerde den avond na dat wy wat vis in de rivier gevangen hadden. na bakkeley plaats te rug.

12th January 1779

[term 60 84 68.]

mist regen den ganschen dag. Stil. Sagen een vars leewe spoor en vliegende gieren die meest hem volgen. arriveerde na 2 uur te paart by van zyl. daar myn weggelopen paarden vond.

13th January 1779

mistige regen Stil fris z:w: agtermiddag opklaren: term 60 75 70

de druiven die hier voor wat asyn te maaken geplant zyn, begonnen te rypen. ook enige water meloenen

bleef hier. zeer veel kwarts en gemengde stenen.

14th January 1779

warm weer stil in den morgen de zeewind quam ten 10 op. term: 70 95 74.

vertrok z w aan. latende oliphants riv bergen ter linkerhand die z: op strekken here logem: bergen een tak en na een draay door het w:z:o: weer aan om de bergen.

arriveerde om 12 uur s'nags aan het here logement. [3 ½ myl z van van zyl] Slegt water en als sedert de [strant?] brak uitgenomen meest op en digt by de bergen goed. daar om geen water als daar men uitspand. geen wild zandige hoogtens. veel carix hoorde de zee hier duidelyk ruischen

(in margine: genas by Juffr Ryk. een Jongetje dat even te voren op twe plaatsen een wat onder de navel door een scorpioen gestoken was. met boomolie vryving.)

15th January 1779

Schoon even bewolkt weer frisse z:w: baro 62 86 70

na het sogenaamde here logement in vyf min: geklommen zynde sag ik dat het een overhangende in tweën gescheurde rots was de holte niet seer diep of breed. het wonderlykste hier was een melkboom die omtrent ses voet boven de grond uit de harde rots groeide en langs deselve op als klimop een tamelyke hoge boom formeerde. Sag hier enige naamen, dog van der Stels niet. vertrok z waard op. ° voor tien en arriveerde door dat de ossen niet meer wilden om een s'anderen smorgens in de lange valey Juffer louw. anders 12 uur rydens ossewagen bleef by Juffer louw aan lange valey

veel bavianen hier

(in margine: Swaar sand en enige kleigrond in laagtens veel langssaam opgaande hoogtens. en carix riet als de caapse duinen: dog vond geen was boom droge soute valey. Jakhalsfontein vier uur van lange valey geen wild veel schildpad.)

brete 90

18 gr ½ n w: 78 - 40

11 20

20 56

32 - 16

frisse z:w: die hier sterk waayt [ook wel de z:o:] schoon weer term 66 86 - 72 kon de zee hier horen ruischen. van van zyl tot de garie of groteriv: al langs de strand daar enig water is 12 boere plaatsen waar van 5 getroude. tussen oliphants riv en lange valey ook lage ruggens vlak.

enig tamelyk hoge losse bergen die als het here logement en lange valey schenen.

(in margine: eene by ratelklip noemde de drie broers om hun [z/2?] punten.)

16th January 1779

Warm weer Stil in den morgen term.

dese lange valey [heeft 5 plaatsen] strekt n:w: komt van het gebergte by swart baas kraal. stuit tegen de duinen is daar zout en droogt geheel uit. heeft als alle valeyen kleine water schild padden welkers bloed men tegengift rekt zy kruipen in de droge tyd in de grond en worden zomwylen uitgeploegt. dog lopen aanstonds voort.

(in margine: hier plagten somtyds 150 olifanten in een trop te zyn komen enige nog jarelyk om het water. zyn meest dood. of. namacqua land in en door gevlugt)
seer warm de zee wind kwam tegen middag
term 68 92 73.

peiling van de lange valey berg agter w: louw piquet berg punt z:z:o: 2 gr: z: verloren valey boven punt z. oliphant riv bad z. o. t o 2 gr. o:
maskamma hoek n:n:o 2 gr. o: oude van zeil Noord.

(in margine: of bidouw hoek wind hoek n: t o ½ o)

here logement n: t o: 2 gr o: Swart baas craal z:o: t o: 2 gr o

rhinoster hoek z:o: kruis z:z:o: ½ o:

lange valey eind n w t w 2 g w. berg valey z:z:o: ½ o:

bevond door een welgaand orlogie dat op de berg het compas maar 11 gr: n:w:
miswees. de berg 1500 voet hoog.

klommen met veel moeite de berg af. vond een groot stuk dassenpis, dat op zulk een manier zat dat ik niet denk dat het pis is.

17th January 1779

goed weer de z:w: kwam om elf uur. term 68 88 73.

vertrokken door een oostelyke draay de valey op en arriveerden na vier uren rydens aan Swartbaas kraal veeplaats van enen villier waarop enige hottentot. alles swaar sand duinveld.

18th January 1779

goed weer wat betrokken. de wind kwam met den middag term 60 87 70

klom in het gebergte na enige my gesegde tekeningen en vreemde characters te zien dat leugens bevond de characters waren enige schrapjes en de tekeningen slegter als de bosjemans dog de holle klip leek wat na het portaal eener grote kerk 24 v diep 15 v breed en 50 a 60 hoog zag hier enige boeren namen. vertrok een sand hoogte op, en arriveerde na drie en een half uur rydens, het selfde velt in de berg valey die hier uit het selfde gebergte komt z:o: en somtyds zuid in de cruys rivier en met deselve agter piquet berg in verloren valey loopt.

19th January 1779

Op de plaats woonde Josias engelbregt. een kleine valey

goed warm weer iets z:o: die laat opkwam. term 67 88 73. arriveerde na 2 æ rydens op de plaats het kruis. het zelvde veld. na 3 uur ° een hoogte op en een hoek van piket berg om by gerret smit hier begon het sand in harde grond met rhinoster bosjes en klippen te veranderen, reed na aan de oost zyde dit gebergte. al het water van hane camp piketberg af tot piqueniers cloof wat verby loopt in verloren valey. en de rest in berg rivier. de vrugten waren hier byna ryp en den oogst binnen die overal gesegent was geweest.

20th January 1779

Warm, stil, even hesig. wind met den middag iets west.

brete 90

77 23

12 37

20 7

32 40

barom: 29 2 term 68 94 80.

Peiling by gerret Smit de pikeniers cloof o:n:o 3 gr o: 3 myl Cardouw z:o: t o: 2 gr o [4 myl] hoog gebergte van rode zant z:o: t z 7 myl winter hoeks cloof z:z:o: ½ o.

hoge platte berg tussen piquenies cloof en cardouw over oliphants rivier o: t: z: h o: het bad o:z:o: ½ o. noordelykste end van het koude bokkeveld o:z:o: 2 gr o: rhinoster hoek n:n:o:

cours na Juffer krieger zuid door een z o: draay daar na 5 uren en ° arriveerde. nu en dan sand grond. reed door een sware veld brand. 21 plaatsen om piket berg

21st January 1779

Warm stil [deisig] de wind begon om tien uren wat z:o: en woey fris met den avond. term: 68 95 85 vertrok z: op en arriveerd na 6 ½ uren rydens aan de pont over berg rivier by eenen Joubert

harde grond, gravelig. nu en dan wat sand. na 2 uren rydens [z:w: aan by eenen hobregt.]

(in margine: 4 en æ aan matjes rivier die het piket cardouw en 24 riv water hier in berg riv brengt.) [dog doordien laag water reed door. de rivier 2 voet diep.] harde grond, gravelig, nu en dan wat sand. na 2 uren rydens z:w: aan by eenen hobregt peiling by Juffer krieger honing bergen plaats van louw pretorius die er by legt zyn klein schurft en worden niet beweid. z:z:o: 3 gr z Rhibeek Casteel z ½ o rode sand cloof. hoek z:o: t z 4 gr. z 6 myl. Cardouw o 4 gra n: 3 myl vier en 20 riv.

22nd January 1779

(in margine: warm weer. deisig z:w: wind na den middag. term 66 96 80.)

gepasseerde nagt fors z:o: hier kreeg ik 't eerst dese onaangename wind. peiling van hobregt klip fontein

rodesand cloof z o: t o: rodesand

(in margine: rode sand begin hooggebergte o. 2 gr n: Juffer krieger 3 ½ myl midden honingberg o:n:o: een myl)

ribeek Casteel z: t o 3 myl. piket berg n. ½ o.

kleine berg riv: loopt ten zuiden de honing berg. in de grote. hooge punt van de piket berg noorden.

(in margine: zag in den agtermiddag de tafelberg 5 a 6 myl z:z:w: vong vele schild padden)

vertrok z:w: aan passeerde de plaats driefontein na vier uur rydens latende rhibeek cast: bergs n:w: end op de linkerhand. 1 myl. arriveerde na 3 ½ uur by de predicant Golbag in het Swartland het geen begint so dra men over berg rivier hier komt. hoge ruggens klei [veel] gemengt met gravel en sand. en de grond niet swart maar geel. veel rhinoster bosjes geen klippen. diep riv: komt uit rhibeek casteel loopt west en z:w: daarna z.

krygt het water van Swartland ook de Soute riv die er by enen louw inloopt
mosselbank riv komt meest van Paarde berg kant loopt tussen gous en louw in dese
diepe riv. die nu niet liep. dese diepe riv loopt als hy so vol is dat hy in zee doorbreekt
loopt hy door de grote Soutpan. by Jan biesjes kraal by het paarden eiland anders
loop hy er langs in Soutriv by de galg.

23rd January 1779

Helder weer met den middag fris z:w. term 66 86 73

peiling by de heer Golbag riebeek casteel berg midden n.o. een gr: noord. 3 myl
paardeberg midden. z:z:o. 1 gr z,

de z:o: koeld de lugt hier sterk zo dat wanneer hy hier met den middag begint te
waayen, de grootste hette van den dag S'morgens tussen 10 en 11 is.

een warme fontein by de heer golbag dog was met andere koude fonteinen samen.
egter kon ik aan een zyde der kom 3 gr onderscheid merken. 90 gr het water 85 de
lugt. arriveerde na vier en ½ uur by andries gouws. het selfde terrein.

24th January 1779

Goed weer z:w: wind wat deinsig term 68 86 73. arriveerde na vyf uren rydens
tussen koe en tygerberg aan het vissers hok.

25th January 1779

Deinsig donderlugt z:w: [koelte] wind:

arriveerde na 5 uur rydens aan de Caap.